

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA – SZERTARTÁSOK

Gyerő Dávid

A bátorság beszéde¹

Ekkor kilépett a filiszteusok seregéből egy kiváló harcos, név szerint Góliát, aki Gát városából való volt. Magassága hat könyök és egy arasz volt.

Így állt ki, és odakiáltott Izráel csatasorainak: Miért vonultatok ki, és készültek fel a harcra? Nézzétek, én filiszteus vagyok, ti pedig Saul szolgálói! Válasszatok ki magatok közül egy embert, hogy síkra szálljon velem! Ha le tud győzni, és megöl engem, akkor mi leszünk a ti szolgálítok; de ha én győzöm le, és én ölöm meg őt, akkor ti lesztek a mi szolgálóink, és ti szolgáltok nekünk.

Dávid rábízta holmiját arra, aki a főszerelést őrizte, és a csatasor felé futott. Odaérve megkérdezte bátyjait, hogy jól vannak-e.

Amikor az izráeli férfiak meglátták azt az embert, mindnyájan elfutottak előle, mert nagyon félték.

Azután azt mondta Dávid: Az Úr, aki megmentett engem az oroslán és a medve karmától, meg fog menteni ennek a filiszteusnak a kezéből is. Saul így felelt Dávidnak: Menj el, az Úr legyen veled!

Dávid így felelt a filiszteusnak: Te karddal, lándzsával és dárdával jössz ellenem, de én a seregek Urának, Izráel csapatai Istenének a nevében megyek ellened, akit te kicsúfoltál.

Belenyúlt Dávid a tarisznyájába, kivett belőle egy követ, a parittyájával elröpítette, és úgy homlokon találta a filiszteust, hogy a kő befúródott a homlokába, és arccal a földre zuhant. Dávid tehát erősebb volt a filiszteusnál, bár csak parittyája és köve volt. Legyőzte a filiszteust és megölte, pedig nem volt kard Dávid kezében. (1Sám 17,4.8.9.22.24.37.45. 49–50)

¹ Elhangzott 2011. július 30-án az Oltmenti Unitárius Találkozón tartott istentiszteleten

Kedves Testvéreim!

Sokat gondolkoztam, mi az a bibliai tárgy, amelyről ma úgy beszélhetek, hogy a népről is szóljon, de a lelkésztől is hiteles legyen. Ha ugyanis a prédikáció nem arról beszél, ami az emberekhez közel áll, elengedik a fülük mellett, és nem érinti szíven őket, ha pedig a lelkész nem mutatja meg életében a szószékről ki-mondott értéket, hiteltelenné válik, bort iszik és vizet prédikál – nyugtazza a mondás.

Úgy döntöttem, ma a bátorságról szólok, mert úgy látom, hiányzik sok emberből. A bátorságnak két dimenziója van: a bátorság belső megtapasztalása, amit Paul Tillich német-amerikai teológus a jelen levés bátorságának nevezett, és a bátorság külső kifejeződése, a cselekvés bátorságáé. Hamlet című drámájában Shakespeare arról ír, mi a tét akkor, amikor az embernek bátorságra van szüksége: „Lenni, vagy nem lenni, ez itt a kérdés. Akkor nemesb-e a lélek, ha tűri / Balsorsa minden nyűgét s nyilait; Vagy ha kiszáll tenger fájdalomra ellen, / S fegyvert ragadva véget vet neki?” (fordította Arany János). Shakespeare szerint a „lenni, vagy nem lenni” közötti különbség az aktív beleszólás és a passzív tűrés közötti különbség, az élet kihívásainak bátorsággal való fogadása és az életről való lemondás közötti különbség.

Ha az egyén nagy kihívása a „lenni, vagy nem lenni” közötti választás, vajon mi segít ma e kihívással szembenézni? A bátorság – szól a mai válaszuk. Paul Tillich *Létbátorság* (The Courage to Be) című könyvében a 20. századot a szorongás, az aggodalmaskodás, a félsz idejének nevezte. A demokrácia uralma, a liberalizmus fejlődése, a technikai robbanás korában a modern világ elveszítette lelki és szellemi egyensúlyát, amely segített az élet értelmét kutató kérdésekkel való szembenézésben. A szabadsága mellett a modern ember nehéz terhet is kapott: az életében jelen nem levés fenyegetését. Ez pedig aggodalmaskodást, félelmet, szorongást okozott minden értelemben, amire a választ Tillich a bátorságban látta: a jelen levés bátorságában. Azt tanácsolta, hogy az ember ne önmagát marcangolja kétségbeesetten, hanem tanuljon meg bízni magában. A jelen levés bátorsága nélkül ugyanis az élet az élő nemlét állapotába zuhan, vagy a másik végletbe hanyatlik, a túlterheltségébe. Ma a világ túlságosan is reánk telepedik. Elcsigázottak vagyunk, elfáradtak, megcsömöröltek, kételkedők, cinikusak. Önmagunkban sem bízunk, megosztottak vagyunk jó és rossz énként, és kétségbeesetten vergődünk azok szorításában. Ilyenkor, mondja Tillich, bátorságra van szükségünk, a jelen levés bátorságára, amely a nem levés fenyegetése ellenére is készen lüktet bennünk, és várja, hogy életet nyerjen.

Dávid pásztorfiú volt, olyan egyszerű ember, mint te és én. Tapasztalatait azonban fiatalságát meghazudtoló bölcsességgel tudta használni: „Az Úr, aki

megmentett engem az oroszlán és a medve karmától, meg fog menteni ennek a filiszteusnak a kezéből is!” – szolt, és bátran előre lépett. Vajon honnan fakad az ember lelkébe a bátorság? Csábító lenne azt hinni, hogy a bátorságot mi magunk fejlesztjük ki és tartjuk fenn – de nem így van. Emberként a világgal és az emberekkel való kapcsolatainkból táplálkozunk. Ha nincsenek kapcsolataink, nincs egészségünk sem – nem létezőnk. Dávid is tudta ezt, mielőtt kiállt volna Góliát ellen, előbb odament bátyjaihoz, akik Izrael seregében harcoltak, előbb megkérdezte, jól vannak-e. Tudta, hogy az élet nem a teljes szabadság, hanem az ellentéte: a teljes függőség. Nekünk is tudnunk kell ezt, hiszen mi is függünk a minket körülvevő világtól: az oxigéntől, amit belélegzünk, a víztől, amit megiszunk, az ételtől, amit elfogyasztunk. Szülőktől függünk, hogy megfoganjunk, tanítóktól, hogy tanuljunk, barátoktól, hogy pártoljanak, szeretőktől, hogy szeressenek, orvosoktól, hogy gyógyítsanak... Az atom molekulájától a világegyetem messzeségéig, a legelső alapelv nem a függetlenség, hanem a függőség.

Miért lenne más a bátorság? Az egyedül küzdő hős, a magányos farkas eszménye helytelen ideál. Mert az ember célja nem az, hogy magányos farkasként éljen, hanem hogy bátran visszautasítsa a kételkedést, és keresse léte értelmét, bátran visszautasítsa a kétségbeesést, és keresse élete célját. E bátorság pedig olyan szívet és lelket kér tőlünk, amely erejét más szívektől és lelkektől nyeri. Amikor a szorongás megjelenik és a nemlét fenyeget, vége az egyedül járásnak, a magányos életformának. Dávid sem magányos hősként vonult be a történelembe, hanem mint aki vállalta előbb népe becsületének védelmét, majd közössége sorsának irányítását. Példája abban követendő, hogy az embernek nem szabad úgy tennie, mintha nem látná a gondokat, mintha nem hallaná a jajsztót, hanem igenis szembe kell néznie a szükséggel, a bajjal, a tennivalóval, ami reá vár.

Testvéreim, a belső bátorság mindig külső segítségre szorul. Mert a bátorságot azok az emberek élesztik fel, akik hisznek bennünk, és az a világ táplálja, amely támogat minket. Nem tudom, Testvérem, a te életednek melyik része él szükségében a jelen levés bátorságának. De azt látom, hogy jelen levésedre szüksége van családnak, amikor magukra hagyod őket, hogy látástól vakulásig robotolj a mindennapi kenyérért. Jelen levésedre szüksége van nemzedeknek, mert a magyar nyelv, kultúra és közösség csak veled és nem nélküled lesz élő, egészséges, erős. Jelen levésedre szüksége van egyháznak, mert Isten országa építését, Jézus evangéliuma szerinti hivatását csak általad tudja betölteni.

Nem tudom, te mivel küszködsz, hogy önbizalmadat visszanyerd. Nem tudom azt sem, mi tart vissza attól, hogy célodat megfogalmazd. Azt azonban látom, hogy egy közösség tagja vagy, amely bátorságot és biztatást sugároz feléd. A legjobb útja életed kiteljesítésének, céljaid megvalósításának ma is az, hogy hoz-

zákapcsolódj az emberekhez és a világhoz, időről időre odamenj te is bátyjaidhoz, öcséidhez, nővéreidhez, húgaidhoz, és megkérdezd, hogy jól vannak-e? A másik lehetőség az, hogy elszigetelt maradj és magányos, sohasem ismervén meg, milyen lett volna, ha megpróbálsz megvalósítani lehetőségeidet, megpróbálsz rendbe tenni dolgaidat. Rettenetes lehet arra emlékezni: a fő oka annak, hogy nem tettél meg valamit, az volt, hogy nem volt rá elég bátorságod.

Lelkészként gyakran hallom a vágyakozást, sőt sajnálkozást: mi történt volna, ha lett volna bátorságom egy új út kockáztatására, egy új kapcsolat kipróbálására, egy új szakma felderítésére. De ha a dolgok néha nem is alakulnak terveink szerint, szinte sohasem hallottam senkit panaszkodni: megbánták azt, hogy kockáztattak. A bátorság megléte legtöbbször elegendő jutalomnak bizonyult. Mert a jelen levés bátorsága a szorongás, az aggodalom, a félelem legjobb ellen-szere. A bátorság a hit megélése sötétség idején, a reménység világítótornya a kétségbeesés időszakában, az erő szívverése, amely követi az élet ritmusait.

A bátorság belső megtapasztalása: a jelen levés bátorsága elkerülhetetlenül elvezet a bátorság külső kifejeződéséhez is: a cselekvéshez. A tett bátorsága bölcsességet feltételez: annak tudását, hogy mi értékes, és ezért érdemes a reá való törekvésre, illetve annak ismeretét, hogy mi a gonosz és ezért elkerülendő. A bátorság nemcsak annak a tudása, hogy mitől kell rettegni és mit lehet megtenni, hanem a jó és a rossz ismerete, minden percben. „Belenyúlt Dávid a tarisznyába, kivett belőle egy követ, a parittyával elrepítette...” Tudatában volt a rossznak, hogy valaki gyalázza nemzetét és Istenét. És tudatában volt a jónak is, hogy a gyaláztatnak véget lehet vetni, sőt véget kell vetnie, nem valaki másnak, hanem neki, nem a „fogjuk meg és vigyétek” elve szerint, hanem az „itt és most” elve alapján.

A bátorság lényege elsősorban nem valami olyan megtétele, ami testileg kockázatos. Inkább annak az ismerete, ami igazán értékes, és ezért érdemes a követésre. Sőt annak is az ismerete, ami bűnbe visz, ami káros, és ezért tilos a megélése. Ezért a bátorság nem abban áll, hogy valaki nagy sebességgel lerohan egy meredek sípályán, bár néha a testi kockázat vállalását is maga után vonja. Még abban sem áll a bátorság, hogy valaki ejtőernyővel kiugrik egy repülőből, bár néha a félelemmel való küszködéssel is társul. Ezek helyett a bátorság két dolog cselekvésének a képessége: meglátni a jót a távolban is, és megtenni az első lépést feléje, kockázatok ellenére is; és meglátni a rosszat a közelben is, és megtenni az első lépést a szembeszállásra, veszélyek ellenére is.

Dávid is meglátta a jót: népe szabadságát, Istene uralmának kiteljesítését a távolban is, mint ami a filiszteusokkal vívott küzdelmek után következik, és megtette az első lépést feléje: beállt a csatasorba. Ott pedig meglátta a rosszat, a rette-

netes testi fenyegetést a közelben is, és megtette az első lépést a szembeszállásra: bátran szembenézett Góliáttal. Bátorsággal élni annyi, mint elhivatottsággal élni, ami erősebb, mint a félelem. Dávid elhivatottsága is erősebb volt, mint a félelme, s ezért: „Dávid erősebb volt a filiszteusnál.”

Vajon ma minket milyen Góliátok fenyegetnek? Vajon ma minket milyen veszélyek választanak el jó, igaz emberségünktől? Idézzük fel a kishitűség, sőt hitetlenség Góliátját, amely a gazdasági lehetőségek szűkülése, a kenyérkeresés megnehezedése nyomán veszélybe sodorja a lehetőségeinkbe, a céljainkba, a munkánk értelmébe vetett hitünket. Idézzük fel a széthúzás, az összeférhetlenség Góliátját, amely megosztja egységünket, meggyengíti erőnket, és egymás ellen fordít. Idézzük fel a nemtörődömség, lemondás, félreállítás, elfordulás Góliátját, amely veszni hagyja közösségeinket, elsorvasztja felelősségünket. Az istentelenség Góliátját, amely elfelejteti velünk életünk áldásait, és Isten tudata nélküli létre bujtogat. Az embertelenség Góliátját, amely kegyetlenséget, bántást, rosszindulatot gerjeszt szereteteinkkel, embertársainkkal való viszonyunkban. Mindezekkel való szembenézésünk egyetlen esélye, ha bátorsággal teljes az életünk.

A bátorság angol kifejezése, a *courage* szó a latin *cor* tőből ered, aminek jelentése: szív. A szív elsődleges munkája nem az, hogy egyszerre nagy mennyiségű vért pumpáljon, aztán pihenjen egy jó ideig. Ellenkezőleg, a szív akkor működik jól, ha ritmusa állandó, és dobogása folyamatos. A bátorság is így működik: ütemesen, állandó biztatással annak felvállalására, ami jó, és annak elvetésére, ami rossz. A bátorság nem szünteti meg a félelmet. Ehelyett ösvényt talál a félelem sötét erdejében is a jóra való hívásra, ami mögötte hangzik fel. A bátorság kulcsa az elhivatottság – ezért az embernek nem a félelemre, hanem az elhivatottságra kell összpontosítania. Dávid érezte a félelmet, de érezte az elhivatottságot is, és a hamleti dilemmában, lenni, vagy nem lenni, előbb a jelen lenni bátorságát, majd a cselekedet bátorságát választotta.

Nem tudom, Testvérem, te milyen jótett végrehajtására érzel ma elhivatást. Nem tudom azt sem, te milyen gonosszal való szembeszállásra érzel ma elég erőt. Egy dolgot sejtök: bármilyen elhívást hallasz is, az bizonyára félelemmel is társul. Neked viszont azt kell tudnod, hogy a félelem ellenére is hivatásod igent mondani a hívásra, a megszólításra, a lehetőségre. A hangot, amely igent mond benned, írja Mary Oliver amerikai kortárs költő *Utazás* című versében, lassanként a saját hangodnak ismered fel. Melléd szegődik, társad lesz, elkísér utadon, és segít neked. Segít megtenni az egyetlen dolgot, amit megtehetsz: a magadét. Segít megmenteni az egyetlen életet, amit megmenthetsz: a tiédet. Mondj hát igent! Mondj igent a hívásra! Ámen.